

Slovanske stranke.

V podpiranje in pospeševanje avstro-ogerske zunanje politike je lani nastopil gr. Goluchowski, in kakor se kaže, jo je trozveza srečno dovedla do dejanskega, če ne tudi uže do formalnega pridruženja k trozvezi tudi Anglije. Za vzdrževanje protislovanskega sistema na znotraj in za utrjenje duvalizma je bil odločen v lanskem poletju grof Badeni. Smer in tir zunanje in notranje politike bila sta vsled imenovanj teh poljskih državnikov takó jasna, kakor nikdar boljše. Slovanske stranke, zastopane v državnem zboru, videle so in mogle so videti, kake velike in važne zadače jih pričakujejo v naslednjih državnozborskih zasedanjih, in kako vlogo bi bilo treba igrati tudi njih odposlancem, odločenim v delegacije. Spoznati so mogle, da se završuje jedno razdobje notranje politike, kateremu bi bilo dolžno slediti za slovanske narode ugodniše položenje; spoznati so mogle, da pri vzdrževanju dosedanjega tira zunanje politike, negledé na vedno pomnoževanje bremen, spravi ista politika slovanske narode naše monarhije v še neugodniše razmere in položenje.

V pogledu na vse to misliti smo bili dolžni, da se slovanske stranke tudi primerno pripravijo za tu omenjene važne zadače, in da, če kedaj poprej, bodo vsaj v tej dobi skušale združiti se v jedno kompaktno maso, da opusté vse specijalne interese na strani ter se obrnejo jedino k skupnim ciljem. Vsak trezen slovanski mislilec, ki se zanima za velika javna dela, je pošteval, da slovanske stranke se vsaj sedaj, v odločilnih momentih, postavijo na stališče, katero odgovarja tem momentom, in da ukrenejo vse jedino s tega stališča. Slovanski dejatelji, ki opazujejo stvari zunaj naših parlamentov, pričakovali so govorov, izavljenj in — dejanj, ki se vrše v znamenitih trenutkih.

A kaj se je zgodilo? Mladočehi so začeli mamiti z malenkostnimi ukrepi in z občeševanjem, katero pa naj bi se izpolnilo še le po završenem delu, po doseženih namerah, za katere so se postavili gledé na zunanjo in notranjo posebni poljski izvršitelji. Mladočehi so postali malenkostni in se vedejo, kakor da bi sedanji prehod na drugo razdobje ne bil neobičajen in za skupnost slovanskih narodov naše monarhije črez vse usoden! Kakor da bi ne bilo v sedanjih in nadaljnjih mesecih nobene skupne slovanske zadače, začeli so se baviti intenzivno ravno sedaj s češkim državnim pravom. V tem je metoda, a malo Mladočehov se more biti zaveda, da ta metoda ne prihaja od njih, temveč od protislovanske politike v skupnosti! Kedar se boji ta politika, da bi slovanske stranke ostale

pozorne pri važnih odločitvah, skuša jih spraviti na popolnoma druga polja, jednako, kakor kedar motijo roditelji svoje otroke, da bi ne zahtevali tega, kar istim roditeljem ni po misli. Po vsem dosedanjem vedenju mladočehška stranka ni več v pravi opoziciji, in če so se opekli Staročehi, bati se je uže treba, da se še hujše opečejo Mladočehi, a s češkim narodom bodo trpeli potem tudi ostali slovanski narodi. Kaj pomaga pozneje tarnati, da se za vojaštvo potrebuje vsako leto vedno več milijonov, če pa se prezira dejstvo, da je treba tudi v delegacijah povzdigniti svoj glas gledé na postopanje naše zunanje politike!

Duvalizem daje največ opore protislovanski zunanji politiki, a poleg drugih slovanskih frakcij tu Mladočehi gledajo bolj na primernišo in pravičnišo kvoto in v obče na zboljšanje samo gmotnega stanja, nego pa na duvalistiško in trozvezno politiko, od katere skupno je zavisno gmotno, kakor vse obče politiko in nacionalno položenje slovanskih narodov. Mladočehi so zavzeli v tej prevažni dobi zajedno separatistiško stališče, in uže to kaže, da ne dosežejo tega, za kar se bode odločevalo letos, in kar se bode pretresalo tudi v delegacijah. — Nemške stranke so v nacionalnem pogledu jedine, in le v drugih stvareh gredo saksebi. Nemške stranke hrbet obračajo tistim, ki blagohotno poštevali češko in vsako drugo državno pravo. Iste stranke povdarjajo skupnost nacionalnih interesov, naj si poštevali iste v Celju, Celovcu ali pa v Pragi in Opavi. Kaj bi storile iste stranko, ako bi njim nasprotovala zunanja in duvalistiška, potem specifična cislitavska politika, kakor dejanski nasprotuje slovanskim narodnostim? Ali si moremo le zahipno misliti, da bi te stranke ne združile se v jedno samo skupino, da bi izpremenile tako politiko? Kaj pa vidimo pri slovanskih strankah? Vsaka je v najugodnišem slučaju separatistiška, v neugodnih slučajih pa tudi partikularistiška. Nemcem ni treba očitati nejedinstvi, ker v glavnih stvareh, gledé na zunanjo politiko, gledé na politički pomen duvalizma in gledé na nacionalno vprašanje jim ni treba, da bi nasprotovali ne sistemu, ne vladam.

Ako so nemške stranke nejedine gledé na nacionalno vprašanje, ne izvira to iz neugodnega položnja nemške narodnosti, temveč radi požrešnosti in agresivnega stremljenja sosebeno nemških nacionalcev. Drugače pa je za nemško narodnost nacionalno vprašanje rešeno po ustavi in po dejstvih, katerim poslednjim so avstrijske vlade stalne podpornice s tako zvanim drž. jezikom.

Slovanskim strankam po takem ni treba gledati, kakó se vedejo sedaj nemške stranke, temveč, kakó bi se

ravnale one v analognem položaju slovanskih strank in narodov. Slovanske stranke in frakcije so bile že lansko poletje dolžne združiti se v jedno kompaktno opozicijsko skupino, katera bi bila opustila svojo opozicijsko lepo primernih kompromisih z vlado. Duralizem in tir zunanje politike seče rane slovanskim narodom, in kar se dostaja sedanje volilne reforme v Cislitaviji, ona čisto nič ne popravi Schmerlingove geometrije, in vendar je ta ob ukrepljanju nemške sedanje liberalne stranke poštevala na prvem mestu nemški nacionalni moment.

To dejstvo samo na sebi bi bilo dolžno združiti slovanske stranke, da bi bile napravile kompromis z vlado jedino pod uslovjem, da popravi dosedanjo volilno geometrijo ter zajedno pomnoži število poslancev na korist tudi širših množic. Ne torej samo radi občin nedostatkov, temveč radi nacionalnih interesov bi slovanske stranke morale protiviti se sedanjemu volilnemu načrtu, in ugodno izpremembo bi bile slovanske stranke dosegle, ako bi se bile združile v skupno opozicijo. Dà, ko bi bili Mladočehi stremili k združenju in nadaljnji odločni opoziciji, bi Badenijeva vlada že a priori ne bila prišla s takim zasnutkom na dan, in slovanski poslanci bi mogli za Veliko noč vsaj z volilno reformo prinesiti domu nekaj ugodnega.

Tako pa dojdejo slovanski zastopniki v domovino brez vsake nadeje boljšega. Tožili bodo stranko za stranko, a v skupnosti so krivi vsi in vsi odgovorni za neuspešno postopanje. Še bi bil čas zdramiti se, vladni volilni načrt ni še prišel v zbornico poslancev, pogajanja z ogersko in našo vlado še niso odobrena, in delegacije niso še odločene. Ko bi mladočeška stranka više poštevala interese češkega naroda in skupne interese slovanskih narodov, moralno zvezanih tudi z ogerskimi Slovani, opustili bi sedanje cincanje ter kot najmočnejša slovanska stranka — ker Poljakov ne moremo poštovati — skušali še v zadnjo uro pridružiti sebi ostale slovanske stranke in odlomke ter s stališča skupnih interesov teh strank v novo pogajati se z vlado, poštevala izpremembo volilnega načrta, pogodbo z Oggersko in delegacije.

V tem smislu bi Slovani post festum ali pa že po starem koledarju praznovali svoje vstajenje. Dospeli smo na mejnik politične 30letne prošlosti; ali hočejo Slovani isto dobo nadaljevati neizpremenjeno? Ako ne, potem je dolžnost njih zastopnikov, da se združijo za iste cilje, ker drugače ostane njih postopanje bezuspešno, a polno odgovornosti. Bez združenja za avstro-ogerske Slované ni vstajenja!

Češko vprašanje.

Od 15. marca, v kateri dan je Nemec Julij Lippert v glavnem nemškoliberalnem glasilu priobčil članek „o češkem državnem pravu“, razgovarjajo se o tej razpravi sosebno nemški liberalni in nacionalni ter razni češki listi. Jedro Lippertovega premišljevanja je v tem, da priznava možnost pogajanja s Čehi ter da zahteva v ta namen izključenje Moravske, torej implicite v toliko večji méri tudi Sileške, potem pa poseben teritorij Nemcem v češkem kraljestvu samem.

Ne bomo tukaj ne posebe, ne v obče navajali, kaj vse je dobil Lippert v odgovor i od nemške i od češke strani. Ponavljati pa moramo povdarjanje, da, če tudi je uapredek v mišljenem razgovoru od strani mislečega dejatelja nemškega, je vendar načelna napaka v tem, da pošteva potrebo sporazumenja jedino v češkem kraljestvu.

Čehi, sosebno v staročeškem nemškem glasilu, sicer zavračajo omejevanje sprave jedino na Češko, povdarjaje, da Morava je dolžna biti vključena bezuslovno; a tudi to je pristransko še tedaj, če Čehoslovani poštevajo zajedno Silezijo kot neizogibno potreben substrat vsakateremu pogajanju. Treba je sto in stokrat naglašati, da češko vprašanje ni samo eminentno avstrijsko vprašanje, temveč, vsaj vsled koneksa političskih in nacionalnih vprašanj, tudi nekako vitalno vprašanje nepriviligovanih slovanskih narodov naše države, da ne rečemo v nekem pogledu, tudi slovanskih narodov skupnega cesarstva. Prav za prav se pravilno ne more rešiti niti samo historičsko državno pravo Čehoslovčanov, ako se ne izvrši poprej ali vsaj istočasno tudi nekaka korektura na državnopravnosti sedanjega duvalizma. Še očitniše je to pri postulatih za izvršenje hrvatskega državnega prava, ko imajo Hrvatje in Malorusi svojih narodnih oddelkov v obeh polovinah monarhije.

Nemške stranke silijo na rešenje zgolj češkega vprašanja in še tu le parcijalno in v partikularističnem smislu ravno zato, ker računijo, da potem ostali slovanski narodi in njih odlomki ostanajo za vselej prešibki, da bi mogli doseči z Nemci tako ali analogno spravo, kakoršno imajo pred očmi gledé na češko kraljestvo.

Češko vprašanje po takim ni samo prvo vprašanje za Čehoslovane in v deželah češke korone naseljene Nemce radi tega, ker so Čehi najkrepkejši in Nemci najvplivniši narod, temveč tudi radi tega, ker sosebno rešenje nacionalnega vprašanja ostalih Slovanov je v najtesniši zavisnosti od rešenja češkega vprašanja. Ni res, da bi bili potem Čehoslovani krepki dovolj, nekako prisiliti Nemce drugih dežel, da bi se spravili takisto z ostalimi Slovani. Poslednji ne potrebujejo drugega, kakor pogledati v zgodovino Hohenwartovih fundamentalk in pa nadaljnega razvoja do današnjih dnij, pa se preverijo, da Čehoslovani tudi kot rešeni in postavljeni federalisti bili bi onemogli nasproti potrebi rešitve nacionalnih in političskih vprašanj tudi pri ostalih slovanskih narodih. Tu je največji pesimizem na mestu, tudi ko bi Čehi otrsli se vsakega separatizma, ki jih v pristranskem boju zavaja že danes.

A še jedna druga točka je, ki mora siliti k treznosti celó češke separatiste. Čehi, ko bi dosegli rešenje svojega hist. prava, ne da bi se rešilo vsaj nacionalno vprašanje za druge Slované, imeli bi sredi in okolo sebe nemško naseljenje in vpliv njih zapadne kulture. Ker je tu predpolagano, da bi ostalo nacionalno vprašanje nerešeno za druge Slované, bili bi ti, kakor doslej, in vsled izključene dejanske pomoči od Čehoslovčanov še bolj onemogli ter še bolj podvrženi potujčevanju. Tako bi Čehoslovani bili sicer v položaju svojega hist. prava in vsled tega tudi pri polni mizi narodne jednakopravnosti, a bili bi osamljeni in pri zavesti, da so drugi Slovani bez pravih uslovij za svoj nacionalni obslanek. Morda bi se jim ti Slovani smilili, a radi tega bi se poslednjim položeno ne zboljšalo. Nato pa je treba misliti, da ostali Slovani bi ne mogli ubraniti se tujemu vplivu, naj bi prihajal od koder koli.

Slabljenje Malorusov, Srbov, Hrvatov in Slovencev nasproti nemški in ital. kulturi pa bi ne moglo biti niti v državnem interesu, pač pa bi povečalo opasnosti vsled atrakcije na zunaj ter vsled znane agresivnosti takisto od zunaj. Torej, če poštevajo državni položeno stvarij pravilno, ne morejo češkega vprašanja reševati ne parcijalno, ne v smislu drž. prava, ako se ne začne reševati istočasno vsaj nacionalno vprašanje ostalih slovanskih narodov, ki nimajo sreče biti privilegovanimi.

Mladočeško glavno glasilo se je izreklo za pogajanje z Nemci, tudi na podstavi Lippertovih postulatov, toda Nemci bi morali pomagati, da se poprej izvrši češko državno pravo.

Tega Čehoslovani pač ne dosežejo, ker, če Slovani razumejo to, kar je pravo in dostojno, v ugodnišem smislu, imajo drugi narodi pa iz svojega postopanja skušnje, katere jim ne dovoljujejo verovati v iskrenost in dobro voljo slovanskih narodov. Čehoslovani, poleg vsega drugega, morajo se sprijazniti s postulatom, kateri zahteva najprej izvršenje nacijske enakopravnosti in potem še le historijskega prava, bodi si češkega ali kakega drugega.

Nemci računijo, dasi pristranski le za-se, s sedanjo ustavo. Čehoslovani so stopili v drž. zbor, da bi z jedne strani slabili to ustavo, z druge strani pa pripomogli, da bi se ne vršila pristranski, dokler velja. Bilo bi torej le dosledno, ako bi pospeševali to, kar je v ustavi dobrega, za Čehoslovane same in jednako za vse druge narode. S pomočjo ustave morejo Čehoslovani neposredno pomagati do izovršenja nacijske enakopravnosti; kot rešeni federalisti bi ne imeli več take moči, njih vpliv bil bi po največ moralen, nikakor pa ne dejstven. Pravo dejansko vzajemnost morejo potrebnim Slovanom Čehi izkazati le sedaj, pred izvršenjem hist. prava, a s tem bi zajedno najboljšo in najkrajšo pot pripravili izvršenju hist. prava samega; kajti potem bi ne imeli ne naši državniki, ne nemške stranke, ne zunanji znani vpliv povoda in pretvez, zavirati izvršenje češkega prava, ker bi po izvršeni nacijski enakopravnosti tudi Nemci morali pripoznati, da ima zaščita njih narodnosti jednako, ozir. še boljše trdnjavo, nego zaščita ostalih narodov.

Kar pa se dostaje teritorija, treba bi bilo posebe govoriti; vendar pa omenjamo tukaj, da teritorij v nacijskem pomenu je nekaj analogno abstraktnega, kakor deželni teritorij s svojo avtonomijo nasproti celoti države. Izvršiti se more nacijska enakopravnost le tam, kjer so kompaktne mase naseljenja, te mase pa imajo pod seboj kompakten teritorij. Take mase na takem teritoriju morejo dobiti v zaščito več, nego daje dosedaj podeljena politiška ali deželnoavtonomna enakopravnost. Tak teritorij s kompaktnim istoplemennim naseljenjem more dobiti svoj juristiški organ za deljenje in gojenje nacijske enakopravnosti.

Za manjšine, ki se utegnejo nahajati na takem teritoriju, treba je potem posebnih zakonov, in za take zakone bi se udali tudi Nemci, ker oni imajo še več raztresenih naselbin med Slovani in drugimi parodi, nego vsi ti med Nemci. To vprašanje o manjšinah ne more torej zavirati sprave najprej na podstavi kompaktne teritorije in kompaktnih mas na istem, temveč bi se rešilo Slovanom na srečo in za potrebo še bolj, nego drugim narodnostim, in Schulvereini ter razne „Lege“ bi Slovanov ne nadlegovali več toliko, kakor doslej.

Povsem tem je češko vprašanje v zvezi z rešitvijo odločilnih vprašanj pri drugih narodih, in zahteva v interesu češkega naroda, v interesu monarhije in v interesu slovanskih narodov najprej izvršenje nacijske enakopravnosti, potem še le drž. prava in drž. prav v obče. Kompakten teritorij za vsak narod posebe bil bi celó ugoden, ne pa kvarljiv slovanskim narodom, ki bi dobili tudi za svoje manjšine primeren skupen zakon.

Iz državnega zbora.

3. marca pričela se je proračunska razprava o finančnem ministerstvu. Posl. Schmal predlaga resolucijo, da vlada predloži načrt zakona, da se prebitki vsakega leta, od 1895. počenši, razdelé med dežele v razmerju percentualnega deleža na direktnih davkih in števila prebivalcev. — Posl. Kaiser želi posvetovanje o davčni reformi, da se lahko prično z obdačevanjem dohodkov in principom progresivnega obdačenja. Revizija zemljiškega davka zaradi odpisa 1½ milj. bila je nepotrebna; troški revizije znašali bodo gotovo polovico te olajšave. Kmetijstvo ne sme se še nadalje vznemirjati s tem, da se mu ne dá nebenih koncesij. Vladna predloga o odpisu zemljiškega davka po elementarnih neugodah ima mnogo zboljšav, in treba je, da jo dovrši odsek ter sprejme zbornica. Podpirajo naj se vsa združna podjetja kmetovalcev. — Uradnikom treba je pomoči, a v to potrebni denar ne sme se dosežati z novim obdačenjem najnižih slojev. Vlada naj bo ob obnovitvi pogodbe z Ogersko neizprosná, kvota določi se naj razmerno prebivalstvu, vsaj 60:40. — Grof Dzieduzicki omenja potrebo davčne reforme uže za leto; graja, da se pri malih dolžnih zneskih na davku pobira dostikrat več kazen; zahteva premembo zakona o pristojbinah; je proti jednostranskemu obdačenju žganja in omenja ogerske pogodbe, katera bodi pravična, potem rodila bo dobre, trajne in srečne odnose med obema drž. polovinama. — Posl. Svoboda razpravlja o premembah zakona o vojaški taksi in predlaga pomnožitev taksnih razredov in povišanje zneskov za najviše razrede od 100 na 200 gld. — Gen. gov. proti, Schlesinger razpravlja valutno uravnavo in zahteva uvedbo ljudskega denarja. — Gen. gov. za, dr. Schücker izjavlja, da je povišanje daca na pivo nemogoče, ker bi zadelo konsumente, a zmanjšalo porabo in s tem važne dohodke občin; razpravlja potrebo prenosne zakona o pristojbinah. — Poročevalec dr. vit. Kozłowski je proti izjavam proti obnovitvi pogodbe z Ogersko, češ da otežujejo vladino stališče. Pri vsej važnosti gospodarskih interesov ne sme se zanemarjati vrednost pogodbe za skupno državo. Kvota odgovarjati mora dejstvom, sedaj smo na slabšem, ker od carinskih dohodkov dobiva Ogerska večji delež, in ker poleg tega dobiva še nezakonito statistično pristojbino. Nadeja se, da vlada doseže pravično razmerje; da postane na srednjem morju prosta konkurencija med Lloydom in Adrio, da se ogerska obrt ne bo okoriščala pri neposrednih davkih ter da ogerska obrt ne bo vedno pobijala naše. Pri banki osigurati se mora vpliv naše polovine in reprezentantov kmetijstva. — O borzi želi omejitev samoprave, uvedbo disciplinarnih sodišč, uravnavo terminske kupčije. Minister naj s strogim nadzorstvom prepreči izgrede in sleparjenje lehkoverne množice. — Postavke so se sprejele. Posl. Adamek in tov. interpelujejo radi ustanovitve čeških in poljskih ljudskih šol v Sileziji.

(Dalje pride.)

Enketa o ženskih delih.

2. marc. otvorila se je v dvorani Niže avstr. trgovske in obrtne zbornice ter trajala več tednov. Po pozdravu prof. Filipoviča pričelo se je zaslišavanje zvedencev. Najprvo delavcev in delavk pri knjigovezih, kartonažnih delih in kamnotiskarjih. Večina zvedenk iz knjigoveznice služi po 4 gld. do 4 gld. 50 kr. na teden. 12 in 14 letne deklice vstopijo v službo, v neki delavnici dela 10 letna deklica po 10 ur na dan. Pričetkom plačuje se jim 1 gld. 50 kr. do 2 gld.

na teden. Moški dobivajo tudi pri enakih delih več plačo. Poleti, ko je par mesecev malo dela, dobivajo polovično plačo. Za vsako malenkost se jim odtrgavajo denarne kazni za zamudo par minut, za jed med delom i. t. d. Kaj se zgodi s globami, je neznano. Delavec, ki je zahteval pojasnila o tem, bil je odpušen. Po nekod morajo delavke v kazen po pol ure nad običajni čas delati brezplačno. Delavka mora od teh 4 gld. povprek plačati 1 gld. za stanovanje, od ostalih 3 gld. skrbeti za hrano in oblačilo. Kava je večini jedina hrana. Nekatere kupijo si za kosilo kos kruha in klobasico za 5 kraje. — Delavnice so večinoma v kletih, kjer je mračno in vlažno. Tla čedijo se jako redko, po jeden-ali dvakrat na leto, tako da mnogokod to oskrbijo delavke same ob opoludanskem prestanku. Kljub prepovedi dela se mnogokje tudi ob nedeljah. Dasi je zakonit obrok za odpoved, vendar se ne ozirajo nanj. Razun jedne pritoževale so se vse o poslovdjih, da so silno surovi. V neki tovarni sprejema gospodar le čedna dekleta, ter jim zboljša plačo le pod nečastnimi uslovji, ali pa jih odpodí.

Pri kartonažnih delih je 1500 ženskih in 200 moških delavcev. Plača je še slabša kot pri knjigovezih; največ je mladih delavk. Začetnice dobó po 50 kraje na teden (!) ter potem po 10 kraje. doklade, da naraste z časom plača na 1 gld.; šele v 6 ali 7 letih dobi se po 5 do 5½ gld. Kdor se zapozni, plača globo. Ko je dosti dela, traja delo od 7 zjutraj včasih do polnoči (!). Gospodar je z delavkami zelo surov. Zdravstveno nevarno je, da morajo polimane platnene trake z jezikom omočiti, da ga pritrdijo v karton; da bi ga močile z gobo, jim ni dovoljeno, ker ne gre tako hitro od rok. — Pri kamenopisarijih dobó ženske na teden od 1 gld. 50 kr. do 4 gld., redko več. Prostori so večinoma kleti, kjer ves dan gori plin. Priprav za umivanje, prostorov za preoblačevanje ni. Broneni prah in slabi terpentini sta zdravju kvarljiva, dve tretjini delavk oboli na tuberkulozi, tudi očesne bolezni so goste. Pri strojih navadno ni nič varnostnih naprav; zato so tudi poškodbe jake goste.

Pri kovinarjih vstopijo 14 letne deklice v službo, učé se jedno leto, potem služijo 1 gld. 50 kr. na teden, pozneje do 4—6½ gld. Z vlaškim štrajkom dosegle so skrčenje dela na 10 ur na dan. Pri peresničarjih delajo izključno ženske; a delo je zdravju jako kvarljivo. Služijo si do 8—12 gld. na teden. Slabo plačane imajo po 4 ali 5 gld. in se hranijo le s krubom, kavo in sadjem. Nad zakonito število učenk oskrbuje največ dela; v nekem zavodu je med 100 delavkami 40 učenk, ki se morajo največ poskriti, če pride pregledovat obrtni nadzornik. Te imajo hrano in stanovanje. V dveh posteljah in na 4 žimnicah ležé v mali sobici 4 delavke in 8 učenk; ta soba očisti se le k Božiču in Veliki noči. Več tednov delajo črez polnoči, deklice učenke do 2 ali 3 v jutro, ob sobotah včasih celo noč. Po nekod morajo delavke na dom jemati delo. Nekatere od teh prísužijo si po 12—18 gld. na teden, ker si dajo delo oskrbovati od deklic, katerim plačajo po 70 kr. na teden in dajo slabo kosilo. Tudi iz uradniških in boljših krogov jemlje se delo na dom za malenkostno plačo. Npravnstvene razmere so najslabše, v mnogih tvornicah se posebno gledé na gospodarje.

V Dunajski trg. in obrtni zbornici izročila se je interpelacija več članov na predsedstvo, zakaj se pri enketi o ženskih delih v dvorani te zbornice niso zaslišavali podjetniki, tako da so ženska izvestja bez kontrole. Tudi se zaslišavajo največ le nezadovoljni delavci, podjetniki torej protestujejo proti veljavi zaključkov in želé, da zbornični predsednik omogoči tudi zaslišanje podjetnikov v nadaljnjih razpravah.

Preds. Mautner odgovoril je, da je ideja te enkete tudi v interesu onih podjetnikov, ki hočejo odstraniti nedostatke in tako odpraviti nezadovoljstvo. V komisiji niso samo vodje delavcev in socijalni politiki, temveč tudi podjetniki in drž. uradniki, in je komisija principijalno sklenila, zaslišavati tudi podjetnike. Predsednik Filipovič zagotovil je, da bode podjetnikom dana prilika, o vseh izjavah izreči svojo sodbo ter objaviti izjavam zaslišanih zvedencev nasprotna dejstva. — Časopisje priobčuje le krakto in najstrože slučaje.

O pokladama.

(Iz dnevnika pesimiste.)

Oj sad je svet u pravoj svojoj slici,
Gdje nakazivat' jošte mu se treba! ...
— ...A na tu zemlju, grišnicu toliku,
Ko pepel sitni snijeg prši s neba...
Sad sve se vrti. — Neka i poštenje
Vrijeme neko počeka na ljude
Ta briga njih, što grobovi otaca
Zbog njih se dižu, pucaju i — bude...
...A „srečne“ majke kćerkama se diče
I vode ih na pazar i — s pazara,
„Gospoda mlada“ poklanjaju srca
— O slatka srca! — al' od-licitara,
A često teče već i zadnji novčić,
I prazna kesa zieva sve od gladi,
Al' što te briga sutra, što će biti,
Ta jednom samo živi smo i — mladi,
Što mladost ote — starost će povratit
Veselj, slasti mladost nam je sklona,
A nestane li svega — nemaj brige,
I za nas ima mjesta — kazniona,
I zrno znađe šupljom glavom jurit'. —
Pa to je svet u pravoj svojoj slici,
Gdje čvrsta kroka k svom spasenju stupa!
...A bog? On čeka ko i — vjerovnici!

Kalnički.

Српске народне пјесме (женске).

[Из Никшића у Црној Гори. Из непечатане збирке В. Радојевића].

2.

Мајка ћерку кара.

Три ђевојке друговале,
Једна преде, друга везе,
Ону трећу мајка кара.
„Не куни ме, моја мајко,
Ја сам била на Дољане
И виђела шајку лађу
И у шајку три дилбера —
На једнога мор-долама,
На другога шанталија,
На трећег мећер-пуца,
Да ђевојци срце пуца.“¹⁾

3.

Не смије је испросити.

О ђевојко, милље моје,
Омиље ми нме твоје;
Да те просим — не даду те,
Да те крадем — ја не смијем,
Јер ти имаш девет брата:
Кад узјашу девет хата,
А припашу девет сабља,
И накриве девет капа,
Не смијем их погледати,
А камо ли говорити,
Да га мене тебе даду!²⁾

Dijaški pobirki.

Študije o nekdanjih dneh.

Slovenski dijaki v „rajhu.“ V Strassburgu.

Cesar Ferdinand II. je l. 1621. zvestim meščanom slavne stolice alzaške, ker so se bili vrnili pod njegovo katoliško zaščito, dovolil, da dobi njihov dobro poznati

¹⁾ Шет шесть стихова спочетка ове пјесме сличн почетку Вукуве пјесме у његовој I. књизи, под бр. 613.

²⁾ Ова је, рекао бих, постала по једноме одломку Вукове пјесме из I. књ., под бр. 505. — Натпис је пјесмама дао мој пријатељ, Николић.

kolegij naslov in pravice vseučilišča. No, to priznanje je bilo pač le formalno, kajti že sredi XVI. stoletja govoré listine povsodi o „vseučilišču“ v Strassburgu, in dasi je morda ta velika šola imela le značaj kolegija, proslula je daleko po protestantskem svetu. Tudi kranjskim dijakom je postal Strassburg izvoljeno mesto, kajti deželni stanovi so svojim stipendijatom izrecno zapovedali, da si smejo poleg študovanja v Tubingi ali Jeni, katero je bilo vsakemu med njimi obvezno, razbrati za jedno leto Strassburg ali pa Heidelberg. V poslednje mesto se je izgubil jedini Weidinger, vsi drugi pa so šli rajši v Strassburg, ki je sicer še ohranil svoj nemški značaj, a vendar že ležal na poti v „obljubljeno deželo“, Francijo.

Znani „večni potnik“ Vergerij je bil prvi izmed naših ljudi, kateri se je oglasil tu l. 1554, da se je seznanil s Sleidanom. Med učenci se pa je došel semkaj prvi Felician Cunius l. 1570. Dve leti za njim se je ustavil Melhijor Pantaleon, ki je magistroval že v Tubingi. A tega so še isto l. 1572 pozvali kot sodnega prokuratorja v Ljubljano. Prihodnje l. 1573 je prineslo zopet Slovenca na to vseučilišče, namreč Ivana Markovca. Po malem odmoru šestih let pa nam kaže matrikula l. 1579 v Strassburgu brata Kristofa in Mavricija Fašang (Vašanek?), sinova Tulšniškega župnika s Koroškega. Prvi je ostal nekaj let tu, drugi pa je odšel v Tubingo, da je tamkaj promovoval magistrom.

Njima je sledil l. 1854 Marko Kumprecht iz Ljubljane, ki je bil prej takisto v Tubingi. Ko je ta po dveh letih završil svoje nauke, poročil se je nakrat s Strassburžanko Blandino Crist, radi česar so mu deželni stanovi kranjski vzeli ustanovo in ga poklicali v domovino. No, cerkveni konvent in rektor velike šole sta sama prosila zanj, so mu leta 1588 stanovi odpustili, zajedno ga strogo karali ter dovolili, da vsprejme službeno mesto v Alzaciji. Njegov tovariš Andrej Schweiger se je pa le malo učil in je za to dobil v isti čas kot prvi ukor ter opomin iz domovine. No, nato je sam kar tjakaj šel in je nadaljnja tri leta ustanovo „v domovini“ vžival.

Sin starega kranjskega propovednika Jerneja Knaflja, Kristof si je izbral takisto Strassburško vseučilišče in je štiri leta 1591–95 preživel na jedinem tem kraju. Po njegovem odhodu se je potikal tu še Ivan Benčan, kot famulus nekega Turjačana, dve leti. A malo potem nahajamo zopet Knaflja ondi, ki je l. 1599 kranjski dež. odbor prosil podpore za magistersko takso.

Zadnji slovenski dijak te dobe pa je bil Ivan Kršnik-Tauffrer, ki je menda l. 1614 že na vseučilišče došel kot magister, tu promovoval doktorjem in postal profesor bogoslovja. A že l. 1617 je umrl 33 letni učenjak, globoko obžalovan. Troje izvrstnih bogoslovskih del nam svedoči o njegovi sposobnosti, slika, katero je dalo napraviti vseučilišče, pa o njegovi priljubljenosti.

V našem času je obiskal, kolikor je nam znano, le jeden Slovenec nekdanj slavno to vseučilišče in je tam promovoval na podstavi disertacije o slovanskih pravnih razmerah. To je naš — dr. Pavel Turner!

† Janko Vencajz.

Slovensko učiteljstvo in petdesetletnica vladanja cesarja Franca Josipa I.

„Slov. učiteljsko društvo v Ljubljani“ je sprožilo misel, katero je v bistvu odobraval vsak učitelj z oduševljenjem. Praznovanje 50 letnice vladanja našega presvitlega cesarja v učiteljskih krogih, je ideja, katero bo povsod spodbujal vsak avstrijski učitelj. Samo o tem, kako naj se obhaja ta praznik, bodo izvestno različna mnenja. Zasno-

vanje ustanove v podporo učiteljskih sinov v svrhu izobraženja, je plemenita, a za naše gmotne razmere nepraktična misel. Za ustanovne zaklade je treba tisočakov, teh pa učitelji ne zmoremo. V Ljubljani se je sicer osnovala ustanova, a imamo dokaze, da le zaradi nje patrijotične in dinastične strani jej niso delali odpora oni učitelji, ki so takoj uvideli nepraktičnost te stvari. Ima pa ta točka še drugo stran. V Ljubljani je bilo le kranjsko učiteljstvo pozvano v sodelovanje, za izvenkranjske slovenske učitelje se ni nihče zmenil. Vemo, od kod prihaja to. V Ljubljani ne ugaja „Zaveza“ nekim krogom, ker združuje slovenske učitelje vseh pokrajin. Znano je, kaj je slisal rajni V. Ribnikar, ko se je kot predsednik „Zaveze slovenskih učiteljskih društev na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem“ predstavil voditelju vlade, baronu Heunu. In morda se ne motimo, če trdimo, da je na Turjaškem trgu v Ljubljani rojena misel zasnové posebnega „kranjskega deželnega učiteljskega društva“. Germanizatorski centralizem zaprečuje vsako združevanje, ki bi krepilo tudi narodno zavest raznih stanov jednega in istega, specialno slovanskega naroda, in tako mu je že preveč samo društveno zjedinenje slovenskih učiteljev v povzdigo vzgoje lastnega plemena. Ta birokratski centralizem je oni spiritus agens, ki je provzročil tudi nekako razjedanje „Zaveze“. Ali nadejamo se, da je med slovenskim učiteljstvom še toliko močnatosti, da se krepko potegne za jedinstvo v duševnem smislu, in tu gre jedino zato.

Bliza se nam lepa prilika, utrditi zavest jedinstvi med slov. učiteljstvom. Sprejemimo in uresničimo načrt g. J. Š—a, ki je priobčen v 5. št. „Popotnika“ t. l. Ako uresničimo ta načrt, proslavimo dostojno dinastični praznik ter povzdignemo slovensko šolstvo na višjo stopinjo. V jedinstvi je moč. Ne kosajmo se po mejah dežel, ne uganjajmo „Kirchthurn politike“, saj smo itak šibki. Približamo se s tem mi, ljudski učitelji, učiteljem srednjih šol, kateri bodo gotovo radi delovali v prosep narodne vzgoje.

Zjedinenje literarne delavnosti slovenskih šolnikov naj bo trajen spomenik petdesetletnice vladanja cesarja Franca Josipa I. in dostojen „fin de siecle“ slovenskega učiteljstva koncem 19. stoletja. y³.

Naši knjižni grehi.

Posvečuje se g. Lamurskemu.

I.

Nedavno*) sem dobil v roke knjižico gosp. Lamurskega pod zaglavjem „Čuvajmo naše prastarine“. Ta razumna in resnoba knjižica napotila me je napisati naslednje vrstice, kot nadaljevanje in popolnenje onih misli, ki so izražene v omenjeni knjižici.

Najprej omenjam, sicer vsakemu znani fakt, da vsak knjižni jezik je jezik umetni in jezik ljudi obrazovanih bolj ali manj; knjižnega jezika katerega si bodi naroda prosti narod nikjer ne govori, no, z druge strani knjižni jezik vsakega naroda mora biti sestavljen iz takih elementov, ki bi ga z jedne strani približevali k narodnemu govoru, z druge pa bili bi v soglasji z zakoni gramatike v nje širšem pomenu.

Viri, iz katerih se imajo posebe v slovenskem jeziku črpati ti elementi, so sledeči: 1. Staroslovenski jezik, katerega narečja so bili jeziki naših pradedov slavjanskih. Ta jezik nam mora biti tembolj svet in drag, ker v njem so naši pradedi slavili Boga in slušali blagovest kristijansko. 2. Drugi vir so nam jeziki drugih Slavjanov, naših bratov, najprej pa jezik ruski, kot najbližji jeziku naših pradedov in kot jezik, ki je k našemu slovenskemu jeziku bližji, čem h kateremu si bodi drugemu slavjanskemu jeziku. 3. Tretji vir so prostorečja našega slovenskega naroda, ki so tako mnogoštevilna, da se je porodila poslovice, da „vsaka vas ima svoj glas“.

Iz vseh teh virov mora črpati slovenski knjižni jezik, no črpati tako, da bi se tem ne narušala gramatika in nje slavjanski duh, ki je, brez dvoma, tudi duh našega maloštevilnega slovenskega naroda. Črpati pa iz vseh teh virov — drugih ni! — pa ne more vsakdo, pravico pa pisati in čitati po slovenski ima vsak Slovenec, in ne le pravico, nego i dolžnost, ako se hoče prištevati k obrazovanemu razredu občestva in občevati z ljudmi tega razreda, bodi si ustno bodi si posredstvom knjige.

Ker torej ne more vsakdo biti jezikoznanec in usvojiti si staroslovenski jezik, vse slavjanska narečja in vse prostorečja svojega rodnega slovenskega naroda in kritično izbirati to, kar mu je iz teh virov potrebno za svoj knjižni jezik, neobhodno je, da k temu pokliče možje učenjaki sestavijo zakone tega jezika, točne, logične, neoprovzrne, stalne. Oni imajo dolžnost, sestaviti lingvistični kodeks,

*) Spis priobčujemo brez niti najmanjše izpremembe v rokopisu Op. ur.

a ostali dolžnost, ravnati se po njih zakonah. Izmenjenje teh zakonov, ako tega terja vseobča potreba in duh časa, to je zopet njih delo. Tak je bil pot, po katerem so prišli Francozi, Nemci, Rusi in drugi narodi s knjižnim jezikom k temu jeziku.

Pogledimo, ali je naš sedanji knjižni jezik tudi hodil taka pota. Zakone našega jezika imamo zbrane v naših slovarjih in v naših slovnica. Največji in najpopolnejši naš slovar je nedavno zakončeni slovar Wolfa, kateri je izdal prof. M. Pleteršnik. No urednik sam na str. VII. dvenajstega sešitka govori: „V obče je veljalo vodilo: sprejeti, kar se v literaturi nahaja, in kar narod govori“. Torej ta slovar ni slovar izključno knjižnega jezika, nego vsega tega v nameček, kar narod govori, in kakor narod govori; on torej ne daje zakonov knjižnega jezika, nego le material k sestavljenju teh zakonov; primeriti se torej ta slovar daje z ruskim slovarjem Dalja: „Толковый словарь живого великорусского языка.“

Zato se obračam k slovarju slovensko-nemškemu pokojnega A. Janežiča, kateri je v 1893 izdala družba sv. Mohorja. Ker je ta slovar „popolno predelal in pomnožil“ prof. F. Hubad, smem ga s polno pravico imenovati slovarjem prof. Hubada, in če govorim: vse dobro in pravo v slovarji je zasluga prof. Hubada, in vse slabo in nepravilno pada tudi popolno na njega odgovornost.

Zaključiti, da je slovar profesorja Hubada slovar slovenskega knjižnega jezika, imam pravico prvič zato, ker so slovenske vokabe prevedene knjižnim nemškim jezikom, v drugič pa, ker je umevno samo po sebi, da Nemec se bode učil knjižnega slovenskega jezika, ne pa kaknega pomestnega govora, in da bode v slovarji iskal besede, katere nahaja, čita slovensko knjigo ali časopis. Z jedne strani bilo je za-me zanimivo preveriti pravičnost očitanih g. Lamurskega, z druge pa sem hotel uзнати, ali in koliko je moj osebni slovenski jezik spridilo moje več kot 17 letnje prebivanje v Rusiji, kjer mi je govoriti in pisati izključno le po ruski.

Moje vrstice nemajo namena kritično pregledovati slovar prof. Hubada. K temu jaz nimam pravice, kajti na vseučilišči na Dunaji slišal sem ne slavjansko, nego romansko filologijo, torej, govoré o slovenskem jeziku, nimam za seboj nijednega učenega slavista, na katerega bi se mogel sklicevati kot na svojega učitelja. No za svojo potrebo črpal sem le iz onih treh virov slovenskega knjižnega jezika, katere omenjam v začetku tega spisa.

Ko bi hotel podrobno pregledati ves slovar prof. Hubada, treba bi bilo k temu gromadnega časa in nemškega dolgotrpenja, no tak pregled tudi ni potreben za moj namen, kateri je le ta: da dokazem na nekaterih primerih, na kakaj zibkeji podlagi stoji naš sedanji knjižni jezik. Komur je ljubo, more za-se moje primere popolniti na nekaterih mestih ogromnim čislom drugih.

Za podlago svojega spisa mogel bi vzeti nekoliko knjig ali časopisov slovenskih; no tega nisem storil zato, ker prvič azbučni red slovarja je porok temu, da je beseda natisnena pravilno, to je tako, kakor je tega hotel prof. Hubad, v drugič pa zato, ker prof. Hubada imam za večji avtoritet, nego pisatelja, včasí celo neznanega mi, kateri, ko bi mu jaz očital pogrešnost, bi mi lahko rekel: „Kaj se ná-me srdiš, ko sem ravno tak ubožec v filologiji, kakor ti; ali si pozabil, da: ut desint vires, tamen est laudanda voluntas?“ In saj vemo, v kakaj česti je bil naš ubogi jezik v naše čase v srednjih šolah. Česa od nas, starcev, zahtevati, ki smo se učili materinega jezika pri popolnem drugih uslovijah, nego naši nasledniki! Preidem zdaj k omenjenemu slovarju, da se prepričamo, ali ima naš knjižni jezik, ki se zaključa v njem, ona svojstva, katerim se mora odličati vsak knjižni jezik, in ali odgovarja zahtevam jednotne, sezidane na znanstveneji podlagi, gramatike, ali pa prepušča vsakemu, ki hoče pisati, polno svobodo.

DOPISI.

S Kranjskega, 19. marca.

„Slovanski Svet“ je uže dvakrat prinesel vest, kako marljivo dela „Südmarka“ z vžigalkami za svojo blagajno. Kakor mi je znano, je tudi družba sv. Cirila in Metoda uže izdavná sklenila uvesti svoje vžigalke, in želimo le, da bi se to zgodilo kmalu, da tem preje dojde kaj več dohodka. Bliža se velika skupščina omenjene družbe, a še zadnjih „Vestinkov“ nismo dobili. Gotovo je marsikateriga želja, te kmalu dobiti, zlasti poslednji, ker lansko leto ni „Slov. Narod“ priobčil vsega poročila o skupščini, kakor druga leta.

Ker se je uže večkrat pisalo o tem, da bi slovenski roditelji, kumi in kumice posluževali se ob krstih v prvi vrsti slovanskih krstnih imen, nabirala sem jih dalje časa po raznih slovanskih, hrvaških in čeških koledarjih, ter vse tako nabrane poslala jednemu svečeniku v pregled. Pregledal jih je, še nekaj dodal, a mi piše tako-le: „Jako sem se razveselil, čitajoč toliko množico krasnih slovanskih imen. Če se jih prime le desetina, smo lahko zadovoljni. Vendar dodam svoje mnenje, da bi se za sedaj priporočala zlasti imena slovanskih svetnikov, n. pr. sv. Ciril, Metod, Branišlava, Česlav, Jadviga, Kazimir, Ljudmila, Olga, Prokop, Radim (brat sv. Vojteha), Sava, Stanislav, Večeslav, Vladimir, Vladislav, Vojteh. Ta imena se spajajo večinoma s slovansko zgodovino. Dečko, katerega krste za Prokopa, vzraste ter poprašuje, kdo je bil sv. Prokop; on zve, da je bil njegov pomočnik opat, ki je skrbno čuval najdražjo svetinjo slovansko: staroslovensko službo božjo.“

Tukaj imate, ljubi Slovenci in Slovenke, lepa imena onih svetnikov, po žilah katerih je tudi tekla slovanska kri. Poslužujte se jih, pa ne le roditelji in kumi, ampak naj se jih poslužujejo tudi gospice učiteljice pri šolskih nalogah, kakor uže delajo nekatere. Tudi one lahko mnogo pripomorejo, da se med nami začno širiti ta lepa imena.

G. Gabršček je tudi obečal pri izdajanju knjige „Mati za Boga in domovino“, pridejati koledar, a doslej knjige še nismo dobili.*)

Dolenjska Slovenka.

Ruske drobtinice.¹⁾

Съ міру по нѣтъ, голому рубаша.

(Dela Strahova.) V „Rusk. Drob.“²⁾, posvečenih spominu o N. N. Strahovem, pokazal sem v nemnogh vrsticah, da je bil pokojni Strahov nenavadno svetla glavica. Sorazmerno s svitom njegovega uma bila je tudi plodovitost njegove nadarjenosti. Ni bilo tednika, ni bilo mesečnika, ni bilo v obče izdanja vsaj nekoliko vplivnega, v kojem bi ne tvoril um rajnega Strahova svojih velikih del. Nikolaj Nikolajevič je sotrudičal v „Журналъ М. Н. Пр.“ (a), v „Русск. Вѣстн.“ (b), v „Времени“ (c), v „Отечеств. Записк.“ (d), v „Свѣточѣ“ (e), v „Эпохѣ“ (f), v „Зарѣ“ (g), v „Русск. Обзорѣ“ (h), i t. d. Ta izdanja navedel sem zato, ker so v njih raztreseni najbolj važni i zanimivi spisi Strahovi. Literaturna delavnost Strahova pa se deli na tri periode: 1) Od l. 1851. do l. 1861., ko je N. N. služil v ministerstvu narodne prosvete kot predavatelj raznih prirodznanskih predmetov: služebna perijoda. 2) Od l. 1861. do l. 1871., ko je N. N. ostavil državno službo, da bi se utrdil kot samostalen pisatelj: prehodna perijoda. 3) Od l. 1872. do l. 1896., ko je N. N. vse svoje sile posvetil izključno pisateljstvu: samostalna doba ali perijoda. Kot gimnazijski profesor zanimal se je N. N. najbolj svojoj strokoj, kar kažejo zaglavja naslednjih njegovih učenih spisov: „Обзорѣніе иностранныхъ изданій по естественнымъ наукамъ“, „Новости по части естественныхъ наукъ“, „О костяхъ записья“

*) Ravno smo dobili naznanilo g. Gabrščeka, da ta knjiga, prevedena po 3. izdanzju, izide tekom poletja, ter jej bode cena 60. po pošti 70 kr., če se plača do konca maja naprej, pa le 50 kr. — Nič pa se še ne poroča o kakem koledarju v Vašem smislu. Op. ur.

1) G. urednik! Ta „ruska drobtinica“ ni prosto navadni prispevek od Vašega sotrudičnika, a je tudi odgovor Vašega pokornega raba božjega vsem tem (a število jim je legion), kateri me vedno povprašujejo, kaj bi neki čitali, da bi se prej ko slej naučili ruščine, i tem, kateri á la g. Omega, če sem ga urazumel prav, menijo, usvojati si rusko literaturo i nje duh po prevedenih traktatih o njej i ruskem življenju! No, братья мо христѣ, tako pa vendar le ne pojde, a pojde le tedaj, če jo proučite v najčistokrvnejših izvirnikih, kakoršen je jeden iznajgorših N. N. Strahov. Hic Rhodus, hic salta, a kar je inace, je od več... Skušnja je dokaz dokazov, pravi neka umna francozka glava, torej mi pač nikdor nič ne zameri.

B. Tv.

2) V 7. št. „Slov. Sveta“, 1896.

млекопитающих“), „О методах наук наблюдательных“, „О простых глазах“, „Органическая теория“; vsi ti prezanimivi članki o prirodnoznanstvu napisani so v (a) za l. 1853.—1861. i v (b) za l. 1860. članek s filozofskim početom „Объ атомистической теории вещества“.

Za prehodno dobo svojega talenta N. N. bavi se še nekaj let prirodnoznanstvom, potem pa prebira zgodovino filozofije, proučuje njene zapadne velikane, nad katere se je skoro povzdignil sam, ter jih presoja, kakor jim gre. Najvažnejši spisi te tobe so pa naslednji: „Жители планет“ v (c) za l. 1861., „Естественныя науки какъ предметъ общаго образованія“ v (d) za l. 1861., „Содержаніе жизни“ v (e) za l. 1861., „Главныя черты исторіи философіи“ v (c) za l. 1861., „Значеніе и жизнь Спинозы“ v (e) za l. 1861., „Дурныя признаки“ v (c) za l. 1862. po povodu Darvinovih teorij, „Опыты изученія Фейербаха“ v (f) za l. 1864., „Естественныя науки и общее образованіе“ v (f) za l. 1864. Tekom druge polovine 60. let pa se vrši metamorfoza Strahova iz odvlečenega (abstraktnega) filozofa v literarnega kritika, v tolkovatelja (tolmača) i presojevalca leposlovnih ruskih pisateljev. Prvi njegov spis takega zadržaja bil je „Нѣсколько запоздалыхъ словъ о Пушкинѣ“ v (d) za l. 1866.; za tem sledijo: „Наша изыщная словесность“, ali o proizvodih Tolstega i Dostojevskega, v (d) za l. 1866.—1867., „Повѣсть Тургенева Дымъ“ v (d) za l. 1867., „Война и Миръ“, гр. Льва Толстого v (g) za l. 1870., „Литературная дѣятельность Герцена“ v (g) za l. 1870., „Взглядъ на нынѣшнюю литературу“ v (g) za l. 1871., „Послѣднія произведенія Тургенева“ v (g) za l. 1871.

Za tretjo dobo literarnega delovanja Strahova mi vidimo N. N. uže popolnoma samostalnim kritikom ruskih umotvorov čisto leposlovnega značaja. Duh genija se čisti i čisti v teku dolgih let, v teku skoro celega polstoletja, dokler se ne vzviye na perotih čiste poezije k svojemu Stvarniku v vzvišenih pesnopenjih, pribočinih v (h) za l. 1892. Nekatera posebnost te dobe vidna je tudi v tem, da pisatelj ostavlja razna pomesečna izdavanja ter prijavlja svoje umotvore uže celimi knjigami, ne enoj, a nakrat nekolikimi. Prehod iz druge v tretjo dobo svoje literarne delavnosti napovedal je N. N. preizvrstnoj, kritično-filozofskoj razpravi „Вѣдность нашей литературы“, Petrograd l. 1867. Zatem pa gredo po vrsti: „Миръ какъ цѣло“, Petrograd l. 1872., drugo izdanje pa je bilo l. 1892.; „Борьба съ Западомъ въ нашей литературѣ“, Petrograd l. 1882.—1896., v 3 knjigah.; „Критическія статьи объ И. С. Тургеневѣ и гр. Л. Н. Толстомъ“, Petrograd l. 1885. i l. 1887, dve izdanji; „Записки о Пушкинѣ и другихъ поэтахъ“, Petrograd l. 1888; „Изъ исторіи литературнаго нигилизма“, Petrograd l. 1890.; „Воспоминанія и отрывки“, Petrograd l. 1892. Taki so veči i največi umotvori Strahovega genija; o časnikarskih člankih Strahova, kateri so se pojavljali na straneh (b) i (h) za poslednja leta, podrobno ne moremo govoriti tukaj; rečemo še le jedno: da je namreč N. N. Strahov bil tudi izvrsten prelagatelj, in to je dokazal na mnogih proizvodih inorodne literature, katere je presadil na domačo njivo s pohvalo vseh večjih ceniteljev prevodnega dela.

Finis coronat opus — a v „Moskov Ved.“ za l. 1896. Nr. 27. naveden je citat, besede samega Strahova, katere najlepše veljajo samemu njih tvorcem: „Родной талантъ, родная сила радуется патриоту, какъ признакъ дарованій и душевной мощи, живущихъ въ народѣ. Ибо нужно твердо вѣрить, что добрыя начала побѣждаютъ, и что все пойдетъ въ прокъ народному самосознанію, лишь бы мы не спали и не стремились только говорить и дѣйствовать, а любили также и думать.“... Kaj ne, da so to zlate besede, katere bi prav prišle tudi nekaterim Slovincem, ko bi se jih poprijeli: kar pa se tiče Rusije, sem jaz globoko prepričan, da zmagava vse svoje nedruge, da premaga vse svoje težkoče le pod tem programom.

Božidar Tvorcov.

V odgovor „Učit. Tovarišu“.

Nezmožni z rejalnimi dokazi pobiti me, zaganjajo se v „Učit. Tov.“ z osebnimi psovskami va-me, prav po zgledu duhovitega „Gorjanca“, ki hoče vzgajati pisatelje z — batino. Mojih pobijan pa niso podpisali le razsodni kolegi in kolegije (Ljubljanski učitelji n. pr. so javno nazivljali Gorjančevo filipiko „otročarijo“!), — podpisala so je tudi uredništva in sotrudniki „Sloven. Naroda“.

^a) Ta spis je izšel pozneje knjigoj, i Petrograjsko vseučilišče počastilo je zanj N. N. učenoj stopinjo „magister“. Pis.

^b) To se pravi: Rodni (domači) talent, rodna sila raduje domoljuba, kot znak nadarjenosti in moči, živečih v narodu. Kajti treba je tvrdo verovati, da dobra načela zmagajo, in to vse bode v korist narodni samozavesti, samo ko bi mi ne spali in ne stremili samo govoriti in delovati, temveč ko bi radi tudi mislili... Ur.

„Eдинosti“ in „Slov. Sveta“, da ne omenim „Lj. Zvona“. „Tovariš“, je pa navzlic temu napravil v III. št. zopet duhovito opazko, „kakšne vsphe je imela neki tista šola v T., kjer so taki učitelji, s katerimi se noče družiti gosposka Milka“. Kakor bi osoren in nadušljiv stavec-nadučitelj ne mogel biti dober pedagog! In tista uboga stara devica je mogla biti tudi prav vzorna učiteljica; saj staro devišvo ni menda nikaka zavora pri poučevanju otročaje? — „Milki“ pa ni mogla vsa (možna!) strokovna izobrazba tistih učiteljev prav nič koristiti, če so bili pri vsem tem vendar-le „sitni“, „osorni“, „nerodni“, vinski bratci in z družbo sila neizbirčni. O šolskih predmetih, o učnih načrtih, o cepljenju-tepk, o Pestalozziju in Lockeju i. t. d. se sevé Milka ni mogla niti ni hotela pogovarjati, še manj pa je mogla zahajati v dotično družbo... Takó razumevam jaz tiste vrstice (1f!), ki so zmešale možgane „Gorjancu“ in tovarišem. G. „Gorjancu“ pa je vsekakor naša književnost pravcati ameriški pragod, sicer bi ne bil pisal tolikih bedarij. Rada verujem, da se je mnogo prej smejal „Zmuznetu“, nego jaz, a načuditi se ne morem, da je navzlic svoji starosti še vedno tako — neveden in otročji. — Strašno logiko razvija dalje g. Jaka, ugibaje mojo starost. Najprej sem mnogo mlajša od „Gorjanca“, takoj na to sem pa „že precej v letih, kakor tista devica v T.“. Celó o mojem spolu dvomijo. Vsekakor me pa veseli, da priznavajo taki gospodje, da pišem „možko in odločno“. Obžalovati pa moram nasprotno jaz, da piše „Gorjanec“ in g. D. tako — nemožko.

„Popotniku“ pa javljam, da i sama vem, da je „Zmuzne“ šolmašter stare šole, a prosim, naj blagohotno uvaža tudi opazke glede slikanja sedaj živečih odvetnikov, častnikov i. t. d., pa njihovih karikatur. Kar se sme pisati o drugih krogih, sme se menda tudi o učiteljih. — Takisto se moram zahvaliti na pouku, da niso „idejalni učitelji jako redki“. No, Gorjancem smeje se uže široki svet! — Jednajat vstic alarmuje velik učiteljski kor, prepira, pisari in psuje se na vseh plateh, ... ni li to silno kompromitujoče za naš stan? — Slab ugled, ki stoji na tako šibkih nogah! Ivanka.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Kranjsko. Trgov. minist. odobrilo je izvolitev posl. J. Perdana predsednikom in A. Kleina podpredsednikom trgovske in obrtne zbornice Ljubljanske.

„Primorski List“ napada posl. Kluna, ker je v Hohenwartovem klubu in streže liberalcem, ter pravi: „Prav imajo liberalci, ako nam očitajo, da katol. shod je bil pesek v oči, da je šlo le za osebnosti, a ne za stvar, da nam ime katoliško služi le v slepilo“.

„Ljublj. Sokol“ imel je lani 20 častnih, 330 Ljubljanskih in 33 vnanjih članov. Dohodkov bilo je 3064 gld. 30 kr., troškov 1603 gld. 87 kr.; društveno imetje znaša 4008 gld.

Vlada izgovorila si je od konsorcija za vrhniško železnico, da se kolodvor zgradi tako, da se bo železnica najlaže gradila dalje proti Gorici. Konsorcij je uže prosil dovoljenja za merjenje železnice do Ajdovščine. S tem skrajšana bi bila pot iz Ljubljane do Gorice za kakih 60 kilometrov.

Trst. Kazenska obravnava proti uredniku „Naše Sloge“ g. M. Mandiću, katerega je tožilo drž. pravdnštvo radi ščuvanja proti oblastim. Med porotniki bil je samo jeden Slovan. Obtožnica prečitata se je samo italijanski, kljubu zahtevi obtoženčevi, da se čita tudi hrvatski, zlasti ker je njemu bila obtožnica vsled zahteve dostavljena hrvatski. Drž. pravdnik upiral se je proti temu, naglašuje, da se je Hrvat. obtožnica izdala le za privatno rabo obtoženca. Razprava se je vršila s pomočjo tolmača, ker se je obtoženec branil hrvatski. Porotniki spoznali so ga z 9 proti 3 glasom krivim, in obsojen je na dva meseca zavora in 500 gld. kazni. Proti razsodbi vložil je obtožbo ničnosti i proti odmerjeni kazni utok.

Goriško. Obči zbor Goriške podružnice sv. Cirila in Metoda bil je 8. marca pod predsedništvom grofinje

Attemsove. Poddružnica šteje 24 ustanovnic, 180 letnic, 20 podpornic. Dohodkov imela je v prošlem letu 528 gl. 44 kr. Za predsednico izvoljena je bila gospa Avgusta Šantel.

Prijavil se je poziv za nabiranje darov za Čehovinov spomenik. Darove sprejema načeništvo Goriškega veteranskega kora.

Koroško in pa „rajh“! „Deutsches Volksblatt“, prvi Dunajski antisemitski dnevnik, je priobčil dopis s Koroškega, v katerem opisuje stvari, kakor da bi se Koroška dežela kar uže izročevala Slovincem, ter do cela uničevala nemška narodnost. To je porabil kak nemško-nacijonalni besnež, živeči v „rajhu“, da je napisal v velikonemškem listu izmišljene „vtise“, ki jih je napravil omenjeni dopis v Velikonemčiji ne le med občinstvom, temveč tudi v najvišjih krogih, izrecno tudi pri cesarju Viljemu. O poslednjem trdi politični farizejec, da strogo čuje nad narodnostjo vseh Nemcev, in da jako opazuje, kaka politika se uganja tudi v Avstro-Ogerski nasproti Nemcem. Članek žuga, da se bode Nemčija vmeševala v naše notranje stvari, ako naše vlade ne bodo pametne, in da bi utegnila trpeti celó trozveza, ko bi hotele vlade „slovaniti“ Nemce in njih dežele še nadalje. Tak je napuh in šovinizem nemški; predobro se jim godi!

b) ostali slovanski svet.

Državni zbor je završil ves proračun in potem še nekaj drugih predlog. Kreпки so bili nekateri govori, sosebeno dr. Vašatega, potem zanimiv je bil govor pravosodnega ministra. O razpravljanih bomo poročali dalje. Dodajemo le, da ob proračunu vršilo se je vse jako naglo in mehanično, ob majhni udeležbi zastopnikov. Prave opozicije ni več videti. — Odsek volilne reforme je tudi uže svoje delo izvršil. Posebna izprememba je le v tem, da tudi posli (okolo 200.000) bode imeli volilno pravo v V. kuriji, vlada se temu ne protivi.

Avstro-ogerski vladi ste se nadalje razgovarjali in, kakor trdijo, po svoje uže zjedini se v glavnih točkah.

Dunajsko vseučilišče je šteló v zimskem tečaju 1895/96: bogoslovcev, rednih: 177, izrednih 9; juristov 2211 r., 104 izr. ter 453 sluš. drž. znanostij; medicincev, 1727 r., 453 izr. ter 998 frekventantov, modroslovcev 528 r., 266 izr. in 74 farmacevtov. Rednih na vseh oddelkih je bilo 4643, drugih skupej pa 2369, vseh 7012. S Štirskega je bilo v vsem 69 r. in 24 drugih, s Koroškega 48 r. in 22 drugih, s Kranjskega 113 r. in 20 drugih, s Tržaškega 56 r. in 9 drugih, z Goriškega 22 r., 0 drugih, iz Istre 38 r. in 8 drugih slušatelj. Po narodnosti jih novi katalog o predavanjih ne razdeljuje, in se ta razdelitev vsako leto dosledno zanemarija. Bogoslovski oddelek ima tudi predavanje o nemških slikarskih šolah, pravoslovni oddelek nima niti sledu o kakem slovanskem pravu niti ne o kakem primerjevalnem pravu, v katero bi se vtaknila tudi posamična slovanska prava, Razvoj ruskega, srbskega, specialno tudi črnogorskega prava bi dajal snovi tudi za pravno filozofijo; poslednjeje je odmerjeno jedno predavanje, in je torej zavisno jedino od dotičnega profesorja (dr. Ad. Bernatzika), koliko vporabi slovanskopravnih snovij v podpiranje pravnofilozofskih dovedov. Glavna univerza monarhije s 7.000 slušatelji pa bi bila sama sebi dolžna, da bi zahtevala vsaj jedno stolico tudi za zgodovino slovanskega prava pri raznih slovanskih narodih, ko uže sami nemški učeni juristi pripoznavajo važnost pravne historije med Slovani. Jednako ej z etnografijo. Predava se sicer narodoznanstvo in obče

znanje o ljudstvu; koliko poštrevajo pri teh predavanjih znanje slovanskih narodov, možno je le ugibati. Nemška zgodovina se predava prav minuciozno, o slovanskih zgodovinah, združenih tudi za jedno samo predavanje, — doslej ni prostora na Dunajskem vseučilišču, in vendar uže samo razvoj našega zakonodavnega življenja zahteva specialno znanje tudi historije slovanskih narodov. Jedino slovanska filologija je dobila nekoliko mest za predavanje. Poleti so na vrsti naslednja: Jagić čita 4 ure na teden o slavjanski narodni poeziji in 2 uri o novejši ruski literaturi; zajedno ima vaje v slavjanskem seminariju. Prof. Jireček čita 4 ure o poznanju virov k jugoslavj. zgodovini in 2 uri o historički geografiji na balkanskem polostrovu v srednjem veku, v slavj. seminišču pa 2 uri o čitanju srednjevečnih pisanih spomenikih. Dr. K. Štrekelj to poletje ne čita. Dr. W. Vondrák bode predaval 2 uri o zgodovini češke literature (najnovejšo dobo). Dr. Mil. Rešetar pa 2 uri o srbsko-hrvatski skladnji. Vrh tega bode učil učitelj Ferd. Menčík 3 ure češko skladnjo in imel po 2 uri češke vaje ter po 1 uro razlagal češke romantike. S tem je završeno vse, kar se podaje specialno slavjanskega na Dunajski univerzi.

Nemškonacijonalna „brambena“ dijaška društva Dunajske univerze so razglasila, da njim nasproti so židovski dijaki nesposobni dajati zadoščenje v slučaju medsebojnega razžaljenja, vsled tega naj bi se židovski dijaki tudi ne pozivljali na dijaški boj ali dvoboj. Židovski dijaki so se takoj zbrali in protestovali ter silno ozmerjali nemške dijakke, zajedno so šli k rektorju pritožiti se; židovski listi pa so začeli stvar pretiravati, po svojem običaju nemške dijakke ovajati, češ, da so Schönererijanci, da prepevajo „Wacht am Rhein“; zajedno je židovsko-liberalna stranka v drž. zboru interpelovala naučnega ministra. Seveda skušajo, da bi se kaznovali dijaki, ki so podpisali in razglasili tako resolucijo. Kak dijak bode radi stvari izvestno trpel; a med tem se oglašajo nemški dijaki v enakem smislu tudi po drugih vseučiliščih, in iz Nemčije dohajajo zahvalnice in spodbudnice Dunajskim nemškim dijakom.

Židovski dijaki, kakor se je pokazalo, ne tajé več, svoje narodnosti, da so torej nearijske krvi; tega pred 10 leti še ni bilo, in židovski listi še sedaj pri zaostavih narodih in strankah povdarjajo jedino razliko vere, češ, da gledé na narodnost so se Žide asimilovali drugim plemenom. — Postopanje Dunajskih dijakov je načelno dalikosežno, in ko bi se stvar razvijala dalje, začeli bi razni sloji sedanje družbe poprijemati se istih načel, in takó bi Žide nakrat ponižali na nižjo vrsto, a vpliv židovski bode uže skrbel, da se početje dijaško zatre vsaj na zunaj, če tudi mišljenje ostane med njimi.

Slovanska dijaška društva se doslej še niso izjavila o tej stvari. Kdo vé, ali jih v kratkem ne pojednatiho nemški nacijonali z Židi? „Danes meni, jutri tebi“. Kdor čita jednako strastno Židovstvo in Slovanstvo sovražeče liste, ki so tem dijakom vodilo in evangelije, ne čudil bi se temu.

Slovanski govori, katere bodo imeli odslej v drž. zboru, smejo se ponatiskovati, in to vsled razsodbe najvišega sodišča, in sicer tudi v odlomkih. Vsled te razsodbe bode umestno in potrebno, da v drž. zboru postavijo stenografe, ki so večši stenografije tudi slovanskih jezikov.

Glasbena Matica na Dunaju. Gg. sodn. dež. svetnik Vencajz in mestna odbornika Ravnika pa Valentičič, kot deputacija „Gl. Matice“, bili so sprejeti od cesarja v avdi-jenciji. Cesar odobral je idejo koncertov v zahvalo, iz-

rekel, da se ju hoče udeležiti, ako mu bo le možno, ter popraševal po položenu društva, in kako napreduje podiranje in novo zidanje v Ljubljani. — Deputacija vabila je tudi nadvojvode in dostojanstvenike ter povsod našla najprijaznejši vsprejem in največje zanimanje za koncerte. — Dne 20. t. m. zvečer ob 11. došli so Ljubljanci na Dunaj, kjer jih je na južnem kolodvoru pričakovala velika množica, zlasti Slovencev in Slovanov, in kjer jih je dvorni svetnik g. Šuklje, neumorni predsednik Dunajskega pripravljalnega odseka, prisrčno pozdravil.

Dne 23. marca bil je I. koncert; velika dvorana Dunajskega glasb. društva je bila prek in prek polna. Veliki zbor je bil takoj ob nastopu oduševljeno sprejet. Lepi, čvrsti obrazi s krasno narodno nošo napravili so lep vtis, točke so se izvršile brez vsake graje, in odobravanje je bilo veliko, ovacije so se množile vedno bolj proti koncu. Tako so ubrano peli, kakor da bi proizhajalo vse iz jednega glasa. Najstroža kritika je dolžna priznavati šolsko izvežbanost. Vse je bilo zadovoljno. Slava „Glasbeni Matici“, ki je tako počastila slovensko ime!

Češko. Praški okrajni šolski svet razpisal je mesto za ravnatelja nemške staromestne ljudske in meščanske šole. Na ljudski šoli bilo je 142 kristijanov in 286 Židov, na meščanski 130 kristijanov in 162 Židov. Ker je večina dijakov židovska, mora prosilec dokazati vsposobljenost za pouk v židovski religiji.

„Češki klub“ v Pragi imel je 15. marca zborovanje z razgovorom o volilni reformi. Dr. Mattuš poročal je o njej in pojasnjeval krivice, katere je donesla „volilna geometrija“ Slovanom. L. 1873 uvedene „volitve v državni zbor in določbe dvetretjinske večine za spremembe so velika centralizacijska naredba. Pred vsem treba, da se uvede zopet volitev iz deželnega v državni zbor. — Organizovani delavci zahtevajo svoja politična prava, in to je pač povod k premembam. Nova kurija ni nevarna dosedanjim, in terjatev po pravičnosti je v večji meri vpoštevana. — Nedoslednost pa je, ako se volilnemu redu po interesnih zastopstvih priklapi obče volilno pravo. Uže danes je vladanje s parlamentom težavno, vstop novih 72 mož je pa še bolj otežkoči. Druga napaka so preveliki volilni okraji; tretja, da je moderna reforma osnovana na indirektnih volitvah. — Sedanji češki zastopniki so svobodomiselnost i državnopravni. Kot svobodomisleci glasovati morajo za obče volilno pravo, kot državnopravniki za volilno pravo deželnih zborov. A svobodomiselnost prevladuje. — Nato razpravljali je narodnostni princip; pričel z žalostnimi odnosi v Turčiji in povdarjal, da tudi neka druga država v jedni svoji polovini tlači razne narodnosti v taki meri, ki nima nobene primere. — Naposled je prišel do sklepa: Mi hočemo priznati vsem onim, ki še nimajo volilnega prava, to za deželni zbor, — a deželnemu zboru českemu pravo, voliti češke delegate v skupni državni zbor. — Prof. Palacký je opomnil, da ne zadošča nobena volilna preosnova, ki zatira volilno pravo ženstva ter s tem odreka razumnemu in večjemu delu prebivalstva njegova prava.

Čehi in milenijska razstava. „Hlas Naroda“ piše: „1875 priredila je Ogerska velelepno deželno razstavo. Mi Čehi smo se iskreno radovali kulturnega napredka in osvedočili svoje simpatije z mnogobrojnim obiskom. Na tisoče je češko občinstvo potovalo na Ogersko in v Budimpešto. Temu sledila je češka jubilejna razstava. Nismo pričakovali, da bode na tisoče Madjarov odlikovalo s svojim obiskom našo razstavo, a imeli smo pravo, zahtevati, da sodijo o njej vsaj nepristransko, kakor drugi kulturni

narodi. Z neznatnimi izjemami pojavilo se je madjarsko javno mnenje neprijazno naši razstavi. Izkušnja nas torej uči, da bodimo oprezní. Zadnja ogerska deželna razstava imela je drugo obličje kakor skorejšnja milenijska. To ni obča ogerska, temveč jubilejna madjarska razstava, s katero se ima pokazati svetu, da je to prosvetljeni madjarski narod, ki reprezentuje ogersko državo... Ker se Madjari pred javnostjo vedejo tako, kakor da ne bi bilo ostalih ogerskih narodov: Rusov, Slovakov, Hrvatov, Srbov, Romuncev in Nemcev, ne more biti suma, da je to jednostranska, tendenciozna slavnost, slavnost vsem omenjenim narodom neprijazna... Tudi je nam na umu, da se milenijske slavnosti, za katere država žrtvuje mnogo milijonov, prirejajo na trošek nemadjarjskih narodov, da so to slavnosti, s katerimi se povečuje politična in narodna superioriteta madjarska v vsej Avstriji in politična, narodna in narodno-gospodarska podrejenost nemadjarjskih narodov...“

Moravska. V klub Mladočehov je pristopilo tudi nekoliko moravskih drž. poslancev. Vsled tega je stara narodna stranka oslabiljena. Kaže pa se, da Mladočehi niso več toliko hudi „radikalci“, ko se jim pridružujejo uže jako zmerni zastopniki češkega naroda v Moravski.

Šilezija. Tešinska „Macierz szkolna“, ki je ustanovila in vzdržuje tamošnje poljsko gimnazijo, imela je 1895: 23.803 gl. dohodkov, 10.725 gl. troškov., 101.920 gl. skupnega imetja. Dr. Gumplowicz stavlja je na občem zboru predlog, odposlati peticijo na drž. zbor za nameščenje poljskega šolskega nadzornika ter za prevzete Tešinske poljske gimnazije v državno oskrb ali pa za subvencijo.

Hrvatska. „Hrvatski Sokol“ imel je lani 951 članov. Najvažnejši dogodek prošlega leta je dozidanje društvenega poslopja. „Hrv. Sokol“ sodeloval je pri koncertu v podporo Ljubljancem po potresu in bil pri pozdravu in pri komerzu Slovencev ob obisku Zagrebskega gledališča. Dohodkov imel je 7105 gl. 72 kr., troškov 6858 gl. 88 kr., čiste imovine 33.022 gl. 52 kr.

Ogerska. Povodom milenija niso se Madjari zadovoljili s tem, da bodo cesar in nadvojvode dalje časa rezidovali v Budapešti; zahtevali so, da cesar povabi vse evropske vladarje k proslavi milenija. Budapešta naj bi se tako povzdignila v prestolno mesto; kakor je 1873 ob svetovni razstavi Dunajski naš dvor sprejel malone vse evropske vladarje v goste, tako naj bi tudi sedaj bilo v proslavo Budapešta. A cesar je to odklonil, kakor tudi to, da ne dojde v parlament, da bi predsedoval zborovanju. Zastopnike obeh zbornic sprejme dvor samo v dvorni palači. Ti ukrepi Madjare zelo jezé. Drž. zbor sklenil je razpostavo kraljevih insignij, ne da bi prosil v to cesarjeve sankcije. Baron Banffy je celo izjavil, da te sankcije tudi pozneje ni treba, ker je to sklep samodržnega ljudskega zastopa. Tako govori kraljevi minister! Udanostno izjavo cesarju govoriti bi moral prvi cerkveni dostojanstvenik magnatske zbornice, to pa so naložili bivšemu ministru Szilagyju, ki je znaa kot „persona ingratisima“.

Proti mileniju pričeli so se oglašati celo iz madjarjskih krogov. „Magyar Neplap“ pravi, da ima židovsko-liberalna stranka morda povod k veselju, a nikakor ne narod.

Politično banditstvo. Zaradi članka pod tem naslovom v slovaških „Nar. Nov.“ bil je obsojen J. Žijak na 4 mesece ječe in 100 gld. globe, ker ga je Peštanska porota z 10 proti 2 gld. obsodila krivim žaljenju vlade. Predno se je pričelo zaslišavanje toženca, prečital se je

dopis pravosodnega ministerstva, da je celo ministerstvo sklenilo obtožbo toženca. Nato prečital se je članek. Urednik prevzel je zanj vso odgovornost. Zagovornik dr. Miloš Štefanović predlaga zaslišanje prič, kako madjarske oblasti preprečujejo pravo združevanja nasproti Slovkom. Dr. Minich, odvetnik v Bezinku, priča, da je 1894 sozval ljudski shod, a načelnik mesta ga je zabranil in podžupan potrdil, ker se ne sme vznemirjati ljudstvo. Pritožil se je na ministerstvo, a ne ve, kaj se je učinilo tam. Dr. Fajnor, odvetnik v Senici, isto tako ni smel 1893. imeti namerjanega shoda. Obakrat bili bi na razgovoru novi ženitbeni zakoni. Jednako izpovedal je odvetnik Ivan Klempa v Mijavi. Odvetnik Halaša v Turč. sv. Martinu pravi, da je onda zabranjen bil celó shod cerkvenih senjorov, namenjen izključno cerkvenim stvarim, ter opisuje prosledovanja Slovakov pri Kollarjevi slavnosti. — Priča Dula pravi, da je zaradi zabranitve Kollarjeve svečanosti bil v avdiijenci pri ministru Hieronymu, a ni dosegel ničesar. V Mošoveh prelila se je kri, v Turč. sv. Martinu zabranil se je vsem tujcem vstop v mesto, sodnik odgnal je celo cigansko godbo, ki je svirala gostom. Proti sodniku vložilo se je pet tožeb, seveda vse bez uspeha. — Porotnik Fittler vpraša: „Vi imate slovaška društva in prirejate celo slovaške predstave. Kako torej morete govoriti o zatiranju?“

Bosna. † Mitropolit Nikolajević narodni dobrotnik. — On je že 1879 ustanovil zaklad 12.000 gld. za učenje dveh Dalmatincev; 1890 zaklad 12.000 gld. v korist srbskih nevest v Jasku; 1891. zaklad 15.000 gld. za vzdrževanje srbske pravoslavne narodne šole v Blažuju; 1892. zaklad 10.000 gld. za vzdrževanje srbske pravosl. narod. šole v Bosanski Gradischi; 1893. zaklad 2500 gld. za vzdrževanje srbske pravosl. nar. šole v Petrovcu. Pridal je 3000 gld. fondu svečeniških členov dabro-bosanske metropolije, izdatno podpiral društvo sv. Save, srbsko matico, dalmatinsko matico, svečeniško-rdovski fond v Zadru, srbske deklishe šole v Zadru, društvo dobročinjenja in vzajemne slovenske pomoči v Carjigradu, zadruge Srbkinj v Dubrovniku, srb. pevsko drništvo „Sloga“ v Sarajevu, štedilno dr. pravosl. Srbkinj v Sarajevu, srb. pravosl. učiteljski konvikt v Novem Sadu. Vsi ti njegovi doneski za dobrotne namene presegajo 70.000 gld. — Nikolajević imel je plače kot protopresbiter 1000 gld., kot podpreds. Sarajev. konsistorije 3400 gld., kot metropolit 8300 gld., — tedaj šelo se prav cení rodoljubje, kateremu je žrtvoval vse, kar je imel. Nikolajević umrl je v 89. letu življenja. — Popisal je v „Srb. dalmat. magazinu“ mnoge narodne običaje in umotvore. 1850 dobil je odliko, zlati Fran Jos. križ za zasluge; car Nikolaj I. podaril mu je briljanten prstan za književne zasluge; Aleksandra II. red sv. Ane 3. vrste. Bil je član mnogih učenih in znanstvenih društev.

Srbija. General Komarov je imel drugo predavanje v Petrograjskem Slavjanskem društvu o Srbiji. Ruski vpliv gospoduje v Srbiji. Min. preds. Novaković mu je izjavil, da je bil popreje neprijatelj Rusije, ker ni imel zaupanja v vstočno politiko rusko. Po dogovorih z Nelidovim, ruskim poslanikom v Carjigradu, dobil je uverjenje, da se Rusija ne bo vmešavala v notranje stvari balkanskih narodov, in postal je veren prijatelj Rusije. Ristić in vojni minister Franasović izjavila sta, da Srbija ne more imeti druge vnanje politike, kakor tako, ki zadovoljuje ruske želje. — Povodom 10 letnega obstanka kralj. akademije znanosti pričelo se je živahno delovanje na to, da ona dobi primerno lastno hišo, ter da se v ta namen zgradi akademski dom in muzej srbske zemlje.

Proračun kraljevine Srbije za 1896 kaže dohodka: 63,594.000 dinarjev, troška pa 63,314.300. Da se doseže to, morale so se brisati iz proračuna znatne vsote pri vsakem ministerstvu.

Vsi politični listi Belgrajski prinesli so žalostna poročila o gospodarskem stanju dežele. Obresti poskočile so v zasebnem prometu od $6\frac{1}{2}\%$ na 7% . Davčni eksekutorji uporabljajo vsakatera sredstva ob pobiranju davkov. Hiše dražijo se za par forintov.

Odbor za projekt nove srbske ustave sostane se po povratku kralja iz Aten. Vsaka od treh strank zatopana bo po štirih članih, kralj imenoval bo 4 člane. Kralj bo sam predsedoval. Najbrž prisostvoval bo tudi kralj Milan.

Bolgarsko. V Sredec došla je misija iz Carjigrada, ki je donesla knezu Ferdinandu sultanov ferman potrditbe v kneževskem dostojanstvu. V misiji so štirje turški dostojanstveniki. Bolgarski knez prijel je dva sultanova fermana. V prvem priznava se bolgarskim knezom, v drugem guvernerjem vstočne Rumelije. Knez predstavi se 27. t. m., sultanu potem odide v Petrograd, kjer ostane za Veliko noč.

Rusija. V Nižnenovgorodski razstavi bodo v oddelku za umetnost izložene slike najznamenitejših mojstrov. Semiradski razstavi novo veliko sliko: Nero ogleduje mlado, na smrt trpinčeno kristijanko. — Ruski slikar Bakalovič doposlal je iz Rima, kjer prebiva za stalno, tri slike, povzete iz življenja v Rimu; Aleksandrov veliko sliko sv. Veronike. — V razstavi bo tudi zbirka iz kamene in bronaste dobe v Sibiri. Carski generalni komisar Timirjazev, ki je bil imenovan za razstavo, dospel je v N. Novgorod ter ostane tam do zaključka razstave.

12. marca bilo je 20 let, odkar izhaja „Новое Время“, v četrtem letniku (1880) bil je časnik karan zaradi „nespodobnega izražanja o Berolinski pogodbi“, in zaradi neugodne kritike bivšega finančnega ministra Greiga.

Ruski denarni minister naznanil je, da pridene t. zv. razmenenemu fondu nadaljnjih 75 milj. rubljev v zlatu. Do sedaj znašal je 425 milj. in se torej poviša na 500 milj. rub. Rusija ima poleg tega v državnih blagajnah in v gospodarski banki 228 milj. rubl. v zlatu; torej sedanja gotovina znaša 728 milj. r. v zlatu ali po fiksovanem kurzu (1 rub. zl. = 1 r. 50 kop. kredit) 1092 milj. r. kred., pokritih zlatom. Ves promet papirnih rubljev znašal je koncem febr. 1046 milj., torej so vsi zlatom pokriti, in ministerstvo dela na osnovanju modalitet, pod katerimi se uvede izplačevanje v zlatu.

Pri nas se je pred 4 leti z vso silo pričelo uvajati plačevanje v zlatu, a sedaj konstatujemo, da je zato treba še nadaljnjih 5 do 8 let. A Avstro-Ogerska ima preskrbeti za regulacijo valute 600 milj. gl. zlata. Mi nimamo niti polovice potrebnega zlata, a Rusi nabrali so v enem letu za 1420 milj. gl., torej več nego dvakrat toliko, kakor je pri nas nedosežen ideal.

Ruski „rudeči križ“ pričel je delovanje za abesinske ranjence. Italijanski koloniji v Odesi dovolilo se je nabirati za laške nesrečnike, in ital. poslanec v Petrogradu pozval je ital. dobrodelno društvo, da bi v prospeh ital. „rud. križa“ v Eritreji darovalo 10.000 rubl. Za stradaljoče na bojišču se nabira po časopisu.

O Celjski gimnaziji piše „Salzburger Chronik“, organ poslanca in pristaša katol. narodne stranke dr. V. vit. Fuchsa, v polemiki proti „Deutsche Ztg.“ povodom glasovanja o tej postavki v budgetni debati: „Možje, ki letos tvarjajo katol. narodno stranko, dokazali so uže vlani, ko je bilo Celjsko vprašanje na dnevnem redu, svoje čustvo za pravico in poštenje do Slovencev s tem, da so

možko potezali se za Celje. Nemški nacijsalci pač nimajo pojma o doslednosti in dostojnosti, kakor tudi ne o pravičnosti do drugih narodnosti, sicer ne bi mogli misliti, da naj poslanci, ki so pred 7 meseci glasovali za slov. nižo gimnazijo, sedaj se jej protivili pri istih razmerah. Politika beznačelnosti ostane patentovana last nemško-nacijsalne stranke. Tudi nje „nemštvo“ jej privoščimo, glavna njena lastnost je v tem, da druge narodnosti teptajo z nogami in za jedno s tujino sklepajo nepošteno zveze. Nemška kat. narodna stranka ima jasen program: Ščičenje nemških interesov v Avstriji poleg pravičnega priznanja interesov drugih narodnosti države. Po tem programu morala je stranka potegniti se za Celje, ako se ni hotela izneveriti svoji lastni zadači.

O narodni avtonomiji je priobčila „Edinost“ jako utemeljen članek, dokazuje, da le narodna, ne pa deželna avtonomija je prava oblika v brambo slovenske narodnosti. Tudi „Novice“ so preverjene, da le nacijsalna avtonomija bi rešila Slovence; one kažejo, v soglasju s „Politik“, tudi na preussische Jahrbücher, v katerih se dokazuje potreba, da bi se tudi avstrijski Nemeč sprijaznili s federalizmom. Nemški učenjak in politik Lippert, sedanji namestnik najvišega češkega dež. maršala pa v posebni razpravi, priobčen v „Neue f. Presse“, kaže na bodočnost, katera utegne pripadati federalistom; zato naj bi poštevali zlasti češki Nemci sedanje razvijanje na poti federalizma. On ne povdarja toliko vrednosti hist. drž. prava češkega, kolikor moč dejanske sedanosti; ta ga sili k premišljevanju v interesu Nemcev, kateri naj bi se na Češkem spravili s Čehoslovani, in sicer pod uslovji, da se odloči Nemcem poseben teritorij z vsemi poroštvi za nemško narodnost, naj pa se pri tem izključi Moravska. „Nar. Listy“ so zato, ali Nemci naj prej delujejo na izvršenje češkega drž. prava; „Politik“ pa zavrača zahtevanje, da bi se izključila Moravska, ker je celokupen del češke korone, in je ta list jedino zato, da se do cela izvrši v vsem kraljestvu narodna enakopravnost; teritorija v smislu Lippertovem noče pripoznati, ker bi češke manjšine bile izročene na milost in nemilost Nemcev. „N. f. P.“ pa po stari taktiki poprašuje, ali so Nemci uže tako daleč, da bi se uže sedaj udajali za federalistiško preustrojenje. Temu prvemu organu nemške lib. stranke velja še vedno povdarjanje „jednote države“ in vzajemnost Nemcev, „Gemeinburgschaft“. Ta taktika je stara in popolnoma dosledna pri nemško-liberalni in židovski stranki; ona rabi stare fraze, stara gesla, dokler je še kak kratkovidnež, ki veruje v nje. Židje so n. pr. svojo nacijsalnost kot posebnost tajili, dokler so jim verovali kristijani, kakor da bi bili le po veri različni od drugih. Takó delajo tudi z liberalizmom, jednodnostjo države, vzdrževanjem države i. t. d.

Vidi pa se, da misleči nemški politik opazuje dejstva, a v interesu nemštva udaje se izključno za parcijalno nacijsalno avtonomijo in tudi le za polovičarsko izvršenje hist. prava češkega. Načela ima prava, le gledó na kvantum ga zavaja nacijsalna sebičnost.

Glas Lippertov ostane bez pomembnega sledu, a vendar priznavajo v obče, da je napredek uže v tem, da se je sploh oglasil tak mož, kakoršen je Lippert. Nestrpneži od liberalne in nacijsalne nemške strani lučajo sedaj kamnje za njim, morda pa še sam doživi, v zadoščenje, da je izjavil svoje preverjenje v važnem trenutku. Češke stranke pa so tudi preveč omejene, da bi se postavile na primerno stališče in se oprijele primerne taktike.

Nemški Schulverein kaže v svoji letošnji bilanci 35.000 gld. nedostatka. Vzdrževanje lastnih zavodov stoji ga 138.000 gl., subvencije 26.000 gl. V podpore razdelil je 47.000 gl., in režija, penzije in troški podružnic znašajo 40.000 gl. Doneskov dobil je 216.000 gl. Da pokrije nedostatek, obrača se s prošnjo na nemške rojake v Avstriji, opominja, da se Nemci niso odzvali zadostno svoji nalogi. Da je dobilo društvo doslej vsem blizo 3.800.000 gl., kaže da je le majhen del Nemcev donasal žrtve v družtvene namene. Največ dohodkov, 298.000 gl., je bilo 1889 leta. — Društvo ne more polotiti se novih nalog, prisiljeno je celó, omejevati dosedanje delovanje.

Cesar Viljem s svojo visoko soprogo je odpotoval v Italijo, kjer se snide s kraljem Humbertom, in od koder se vrne preko Dunaja. Tu se bode mudil nekaj dnij. To potovanje ni bez političnega pomena. Trozveza se utrjuje s pridruženjem Anglije.

Velevlasti. Poraženje Italijanov v Afriki je provzročilo različnih drugih dejstev. Najprej je v Italiji sami padel toliko mogočni in bezobzirni Crispi, kakor znano tudi velik pristaš in prijatelj Bismarckov. Crispijev naslednik di Rudini, znan uže od poprej kot moder privrženec trozveze, je na monte Citorio (v ital. drž. zboru v Rimu) objavil obširen program svoje vlade, v katerem trdi, da trozveza ostane neizpremenjena in dostojna ital. zaupanja. Kar se dostaje Afrike, začela se je bila uže Crispijeva vlada pogajati z Menelikom za mir; Rudinijeva vlada je tudi voljna pogajati se, toda le pod uslovji, dostojnimi ital. časti; za sedaj pa je treba ostati Italiji oboroženi, da se doseže najprej premirje in potem prikladen mir. Italija noče sezati dalje v Abesinijo, tem manj jo sebi podvreči, Italija se hoče omejiti na majhen kos zemlje; kajti njej je sedaj pred vsem do tega, da ne izgubi imena in pomena evropske velevlasti. Za pokritje stroškov v Afriki potrebuje nova vlada 140 mil. lir, katere naj sklene dati drž. zbor.

V isti čas razglašanja programa Rudinijeve vlade so državniki in poslanci angleškega drž. zbora razpravljali vprašanje o ekspediciji v Sudan, da bi takó Angleži prišli nekako moralno na pomoč Italiji, kakor pravijo, proti dervišem, opasnim jedni ital. posadki v Afriki. Angležki državniki so to namero posebne ekspedicije zagovarjali takó, kakor da je v interesu evropske civilizacije tak korak. Francozki zunanji minister pa je opozoril angleškega poslanika Dufferina na „težke posledice“ angleške ekspedicije.

Ker hoče Anglija svojo ekspedicijo poslati najprej na meje gorujega Egipta na stroške egiptskega takozvanega rezervnega zaklada, imajo pogodbeno pravo, govoriti pri tem tudi ostale evropske velevlasti. Nemčija se je takoj izjavila, da, ker je angleška ekspedicija v interesu obeh ostalih trozveznih zaveznic, nima nič proti nameri angležki. Doslej čakajo le še na postopanje Francije in Rusije. Poslednjima je pa tudi do tega, da bi se ne podaljšala na nedoločene obroke angleška okupacija Egipta.

Takó vidimo zopet trozvezo in Anglijo na jedni, Francijo pa Rusijo na drugi strani. Vrhu tega kažejo razna pojavljenja poslednjih dnij, kakor da bi bila Anglija tudi formalno pristopila trozvezi; takó so govorili celó v angležki spodnji zbornici, jednako tudi v Italiji. V to verujejo še bolj, odkar se je bil te dni na francozkih tleh cesar Franc Josip sešel s kraljico Viktorijo, katera je našega cesarja posebe odlikovala s podeljenjem posebne časti. Takó bi bilo jasno, kako avstro-ogerska zunanja politika skuša v dobrih odnošajih ostati tudi z Anglijo.

Odbor „kluba slovenskih tehnikov na Dunaji“ sestavlja se je pri 6. redni seji dne 14. t. m., za poletni tečaj, tako-le: stud. mech. Ignacij Šega, predsednik; stud. chem. Jakob Turk, predsednik; stud. ing. Janko Krsina, tajnik; stud. mech. Karol Kotnik, blagajnik; stud. ing. Matko Prelovšek, knjižničar in gospodar.

V Gradcu priredila je akad. podružnica sv. Cirila in Metoda akademijo. Hrvatski in slovenski tamburaši in pevec, baritonist med. Zupan, so zelo ugajali; največje presenečenje pa je bila nova slovenska igra: „Čast in strast“ Alastorjeva, ki je z obče zelo dobrim izvrševanjem dosegla velik uspeh. Pri akademiji zastopana so bila vsa Graška slovenska društva.

Agrenjev Slavjanskij dobil je dovoljenje, ves čas Nižnjemogorodskorazstave po štirikrat na teden prirediti koncerte.

35 letnica smrti maloraskeskega pesnika Sevcenka (9. marca) praznovali so Rusi v Galiciji. V Petrogradu ustanovila se je „Sevcenkova družba“, idejo sprožil je umrlj ruski umetnik Mikešin.

V Nizzi odkril se je spomenik 100 letnice zedinjenja Nizze s Francijo. Svečanosti sta prisostvovala vojvoda Leuchtenburg in princ Oldenburg. Pri banketu bili so tudi konzuli ruski in Zjed. drž. severne Amerike.

V Pittsburghu v Sev. Ameriki je sodnik nekemu češkemu društvu odredil inkorporacijo, ker je društvo češčino izbralo v poslovni jezik in v njem hotelo voditi zapisnike.

Sestanek Faure-ov z Gladstoneom v Cannes-u bil je prisrčen. Ed. Valečka (v Pragi, II Jungmanova ul. 37) priredi 2 vlaka v Nižnji Novgorod, sredi maja in koncem julija t. l. Prva postaja bode 1 dan v Varšavi, druga 4 dni v Petrogradu, tretja 5 dni v Moskvi (maja meseca še dalje). Podjetnik želi, da bi se oglasili kmašu; vsak naj si priskrbi potni list. Ta mesec izide „Průvodce po Rusku“ (Kažipot po Rusiji).

„Slov. Narod“ v enem svojih uvodnih člankov omenja tudi veliko važnost sloven. gledališča, — „dasi ga dijaško nezreli pisatelji v nič devajo“. Ker je „Slov. Svet“ donesel res nekaj kritičnih sestavkov o slov. gled., — vmes nekatere tudi iz dijaškega peresa, — moramo pač konstatovati, da v njih ni bilo nikdar ni najmanjšega proti slov. gled. kot takemu; da „Slov. Svet“ bil je jedini list, ki je donesel obrambo slov. gledališča proti nesramnim napadom v nekaterih nemških listih. Ako pa se je sem ter kaj oporekalo intendanciji in vodstvu, storilo se je povsem opravičeno; „poslano“ g. prof. Hostnika (ki pa ni jedini, kateremu se je godilo tako) dokazuje, — da je tam marsikaj gnjilega. Čudno, da pisatelj onih člankov ne vé nobene dijaške nezrele trditve ovrči. Iz označevanja v „Slov. Svetu“ se je več uspešnega porodilo, nego iz kritik v „Sl. Narodu“, kjer se igralci z vsako vlogo „prekašajo same sebe“, „dasi se ni pričakovalo od njih tako izbornega predstavljanja, kakor se ga ne vidi bolje niti v dvornih gledališčih“, in kar je še enakih frazasto neumnih tirad.

Istinič.

KNJIŽEVNOST.

Obnarodimo še nekaj. Dodatek razpravi: „Čuvajmo svoje prastarine“. Objavil M. A. Lamypski. Ponatis iz „Edinosti“. V Trstu. 1896. Str. 32. To delce so provzročile nekatere v jezikovnem pogledu jako plitve opomnje urednika „Dom in Sveta“. Pisatelj je priobčil več odlomkov vezane in nevezane besede, v katerih zlasti kaže, kako je treba rabiti dovršne glagole v smislu aorista in futura.

Zabavna knjižnica za sloven. mladino, 5. zv. prinaša životopis in sliko pok. pisatelja in učitelja Jos. Freuensfelda ter več krajsih sestavkov za mladino. Čisti donesek knjižice, ki obsega 48 str. in stoji 15 kr., namenjen je družbi sv. Cirila in Metoda.

Nadpisi sredovječni in novovieki na crkvah, javnih, i privatnih sgradbah u Hrvatskoj i Slavoniji. Sabrao Ivan Kukuljević Sakcinski. 391 str. 2 gld. 50 kr.

Proslavna spomenica četrstogodišnjice Obodske štamparije. Izdao proslavni odbor. Cetinje 1895. Str. X+289, 8°. Proslavni odbor je združil vse važne izjave o zgodovinsko pomenljivi Obodski proslavi, Ponatiseni so znameniti članki in spisi ter govori in brzojavni pozdravi ob proslavi sami. Na koncu je nekaj ilustracij o starih zidanih spomenikih črnogorskih, oz. Cetinjskih. Uredništvo „Гласа Црногорца“ je razposlalo lepo in ceno knjigo starim naročnikom lista in jo razpošlje tudi vsem, ki so se udeležili slavnosti. Res, krasen dar v spomin!

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 5., 15. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 12 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25 — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 16 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisna naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse Nr. 5.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik. — Tisk tiskarne J. N. Vernay.

Систематический указатель русской литературы по судостроительству и судопроизводству гражданского и уголовного. Составил А. Попарникий. С.-Пб. 1896. То издание, obsežajoče 50 tisk. pol, podaja natančne vesti o 11.550 knjigah in brošurah z recenzijami in odzivi na nje, in so v tem številu tudi razprave, priobčene po časopisih. Slovanski juristi, ki se bavijo s primerjanjem slovenskega prava, bodo imeli obilo koristi od te knjige.

Listnica uredništva. G. M—k v Mariboru. Razprava „Naši knjižni grehi“ je precej obsežna, a radi drugih zadač ne moremo je v večih odstavkih priobčevati. Sicer so pa tudi odlomki nekeke celote. — Gospica L. v Ljubljani. Spisi o literarnih vprašanjih nam dohajajo od raznih strani, a pogrešamo tu in tam povoljne pozitivnosti. Naš list pa nima ne zadač, ne prostora za prefrazasto razpravljanje ali mnogobesedično polemizovanje. Sicer pa storimo, kar moremo. — Nekaterim hrvatskim pesnikom. Kolikor bode možno, priobčimo polagoma. Hvala lepa! — G. dr. M.: Poslano v „Slov. Nar.“ za to št. prepozno došlo. V bodoči št. dojde vsaj jedno, če ne celota. — Kritiko o drami „Strast in čast“ priobčimo v bodoče.

Op. upravništva in ured. S to (9.) št. „Slov. Sveta“ završuje se I. četrtletje. Prosimo vljudno, da ti, ki so plačali le za dosedanje četrtletje, takoj obnové naročnino. Druge pa, ki so nam kakor si bodi na dolgu od poprej, in katerih nismo terjali posebe, prosimo, da bez provzročanja drugih sitnostij izpolnijo svojo dolžnost.

Prijateljem „Slov. Sveta“ priporočamo, naj i nadalje širijo list med rojaki. Sosebno želimo, da bi razkrivali laži in kriva mnenja, ki se nalašč in potem nevedé razprostranjajo o našem listu. Mnogi trobijo v jeden rog z načelniki latinizatorske propagande, ne da bi bili sami kedaj videli ali čitali i samo jedno št. „Slov. Sveta“. Med takimi so tudi tisti, ki razsajajo z lece proti „Slov. Svetu“. Večina svečnikov slovenskih se vede proti „Slov. Svetu“, kakor da bi ne bili završili istih nauk in proučavali istih predmetov, kakor ti, ki jih terorizujejo in jim prepovedujejo čitati ta ali oni list, to ali ono knjigo, kakor da bi bili sami nesposobni otroci in otročiči. Strahovati se dajati na tak način, je jednako nedostojno, kakor strahovati, samo da poslednje je v tem slučaju zajedno pregrešno. Mi ne želimo drugega, kakor da bi se naobraženci vseh vrst sami preverili o kakovosti „Slov. Sveta“.

Na prodaj ima upravništvo „Slov. Sveta“: vse letnike „Sl. Sveta“, in sicer od 1888 do 1894 po 2 gld. 50 kr., za l. 1895 po 3 gld. 50 kr. s poštnino vred. — Nadalje: knjižice: „Rusko pravopisanje za učeče se“. Spisal Aleks. Il. Eljsin, poslovenil dr. Jenko. Stoji le 10 kr. — Levstikov Martin Krpan v izbornem ruskem prevodu stoji po znižani ceni 15 kr. — Novim naročnikom, ki pošljejo naročnino za vse leto 1896, podarimo obe knjižici. — Nadalje imamo še nekaj iztisov 100 stranij obsežajoče brošure: „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“. Po znižani ceni 55 kr. Kar ugibajo politiki ter tu in tam zadenejo naključno, to se z zgodovino in sedanjostjo sistematično dokazuje v tej knjigi. Celó Nemci uže prihajajo do analognih zaključkov. Za slovanske narode avstro-ogerske pa je brošura seosebno tudi sedaj pravi kažipot v labirintu različnih programov.

Popravek. Št. 8. „Slov. Sveta“, str. 91, a, 28. vrsta spodej: „mrtvaški“ nam. hrvatski.